

**Palvelu-
piiri-
kokeilu**

Palvelupiirikokeilu, jonka suunnitteluun lasten päivähoitotoimisto osallistui syksystä alkaen, liittyy aluehallinnon yhtenäistämiseen ja palvelujen tehostamiseen sosiaalitoimen alalla.

Yhteistyö muiden yhteisöjen kanssa**Kaupungin
muut hal-
lintokunnat**

Sosiaaliohjesäännön 5 §:n mukainen huolto-, lastensuojelu- ja lasten päivähoitolausuntien yhteinen kokous pidettiin 27. 8. Tervalammen työlaitoksessa Vihdissä. Aiheena oli lasten elatusturvan kehittyminen.

Toimiston edustaja oli puheenjohtajana khn 24. 9. 73 asettamassa sairaan lapsen päivähoidon erityisongelmien ratkaisua pohtivassa työryhmässä (muina jäseninä terveydenhoitoviraston, kaupunginkansian ja huoltoviraston edustajat), joka jätti mietintönsä 27. 2.

Päiväkotien ja perhepäivähoidon edustajat osallistuivat ns. Jakomäki-teamiin, jonka muina jäseninä ovat alueen terveydenhoito-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaiset sekä koulukuraattori. Kokouksia oli noin kerran kuussa ja niissä käytiin tapauskohtaisia neuvotteluja.

**Muut
yhteisöt**

Kertomusvuoden aikana lasten päivähoitotoimisto osallistui pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan järjestämään toimintaan seuraavasti:

- tilastaselvityksen laadintaan YTV:n jäsenkuntien päivähoitosuunnitelmista vuosille 1973–78, valmistui vuoden lopussa
- neuvotteluihin Opiskelijoiden Lastenhoitosäätiön päiväkotien toiminnan turvaamisesta avustuksen v. 1974 ja niiden kunnallistamisesta v. 1975 alusta lukien YTV:n jäsenkunnissa (edustettuina olivat Helsingin, Espoon ja Vantaan päivähoitosta vastaavat viranomaiset, sosiaalihalitus, Uudenmaan lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto, Opiskelijoiden Lastenhoitosäätiö, Suomen ylioppilaskuntien liitto ja Helsingin Seudun Opiskelija-asuntosäätiö). YTV:n hallitus hyväksyi neuvottelujen tuloksena syntyneen ehdotuksen 31. 10.
- työryhmään, jonka YTV:n hallitus asetti lasten päivähoitotoimiston esityksestä 30. 11. laatimaan ehdotusta lasten päivähoitosta perittävien korvausten määrittelyperusteiden yhdenmukaistamiseksi YTV:n jäsenkunnissa.

Päivähoitotoiminta**Kaupungin päiväkodit****Hoitopaikat**

Kertomusvuoden lopussa Helsingissä toimi 127 lasten päiväkotia, joista oli suomenkielisiä 114, ruotsinkielisiä 10 ja kaksikielisiä kolme. Koululaisten päiväkotina toimi 11 päiväkotia. Erityistoimintaa oli yhdeksässä päiväkodissa ja kokeilutoimintaa samoin yhdeksässä päiväkodissa.

Toimintansa aloittivat kertomusvuoden aikana seuraavat lasten päiväkodit: Inari 19. 3., Kankare 1. 9., Pajalahti 16. 9., Pilvikki 22. 1., Porolahti 16. 9., Pyynikki 1. 9., Reimarla 1. 6., Tahvonlahti 11. 3. ja Talvikki 7. 10.

Kertomusvuoden lopussa toimineissa päiväkodeissa oli yht. 10 335 hoitopaikkaa, joista kokopäiväpaikkoja 4 957, puolipäiväpaikkoja 4 978 (425 puolipäiväpaikan toiminta oli tilapäisesti lakkautettu henkilökuntapulan tai puutteellisten toimitilojen vuoksi) ja koululaisten päiväkotipaikkoja 400. Paikoista oli erityispaikkoja 126. Lisäystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 614 kokopäiväpaikkaa, 233 puolipäiväpaikkaa ja 95 koululaisten päiväkotipaikkaa.

Päiväkotipaikkojen alueellinen jakautuminen suurpalvelupiireittäin 31.12. ja suhde alueen lapsimäärään (1974 henkikirjoitustietojen mukaan) selviää seuraavasta asetelmasta.

suurpalvelupiiri (ks. sivu 00)	kokopäiväpaikkoja		puolipäiväpaikkoja		koululaisten päiväpaikkoja	
	lukumäärä	% 0–6 vuotiaiden määrästä	lukumäärä	% 3–6 vuotiaiden määrästä	lukumäärä	% 7–10 vuotiaiden määrästä
1	685	8.5	1 040	23.7	65	1.6
2	881	12.8	845	22.1	—	0.0
3	1 477	15.9	1 403	26.7	165	3.1
4	775	14.7	515	15.7	50	1.4
5	1 139	10.2	1 175	16.5	120	1.4
koko Helsinki	4 957	12.2	4 978	20.9	400	1.6

Taulusta 1 A, sivut 216–218 esitetään lasten päiväkodin ja niiden hoitopaikat 31.12. palvelupiireittäin ja kaupunginosittain.

Hoidetut lapset

Kertomusvuoden aikana lasten päiväkodeissa hoidettiin yht. 16 577 lasta. Vuoden aikana poistui kouluun 5 362 ja muualle 3 248 lasta. Vuoden lopussa oli kirjoissa 9 409 lasta, joista kokopäiväryhmissä 4 742, puolipäiväryhmissä 4 309 ja koululaisten päiväkotiryhmissä 358.

*Luku-
määrä*

Päiväkodeissa kertomusvuoden lokakuussa hoidetuista lapsista (9 297) oli poikia 51 % ja tyttöjä 49 %.

*Suku-
puoli*

Hoidettujen lasten ikä selviää taulusta 3, sivu 222. Suurin osa lapsista, 74.7 % oli 4–6-vuotiaita. Alle vuoden ikäisiä oli 1.4 % hoidetuista lapsista. Liitteestä 4 havaitaan myös, että 0–2-vuotiaiden ryhmissä hoidetuista lapsista 33.7 % oli kolme vuotta täyttäneitä.

Ikä

Suomenkielisiä lapsia oli päiväkodeissa lokakuussa 8 572 (92.2 %), ruotsinkielisiä 699 (7.5 %) ja muun kielisiä 26 (0.3 %), ks. taulu 4, sivu 223.

*Äidin-
kieli*

Hoidetuista lapsista päiväkotien henkilökunta katsoi 334 eli 3.6 %:n olevan erityishoidon tarpeessa. Näistä 126 lasta hoidettiin varsinaisilla erityispaikoilla ja 142 lasta päiväkotien lääkäri oli todennut n.s. kahta lasta vastaaviksi erityislapsiksi.

*Erityis-
hoidon
tarve*

Päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhempien sosiaaliryhmittä selviää taulusta 5, sivu 223. Suomenkielisisä päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhemmista kuului noin puolet kolmanteen ja 11.5 % ensimmäiseen sosiaaliryhmään. Ruotsinkielisisä päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhemmat sijoituivat yleisimmin I sosiaaliryhmään.

*Vanhem-
pien sosiaa-
liryhmä*

Kodin ulkopuolella työskenteli 8.1 % päiväkodissa hoidettujen lasten äideistä. Vain yksi työkykyinen huoltaja oli 2 965 lapsella (31.8 %), ks. taulu 6, sivu 224.

*Hoitoon
ottamisen
peruste*

Päiväkotien toiminta

Kertomusvuonna kevättoimintakausi alkoi päiväkodeissa 2. 1. ja päättyi 31. 5. Kesätoimintakausi ajoittui ajalle 1. 6.–18. 8. ja syystoimintakausi ajalle 19. 8.–31. 12.

*Toiminta-
kaudet ja
-päivät*

Toimintapäiviä oli kokopäiväryhmissä keskimäärin 216 ja puolipäiväryhmissä keskimäärin 189. Läsnäolopäiviä oli koko- ja puolipäiväryhmissä lasta kohden keskimäärin 160 (ks. taulu 2, sivu 220–222). Poissaolopäivistä n. 44% johtui sairaudesta. Lastentarhanopettajilla oli työnseisuus 2.4.

Ilmoittautuminen lasten päiväkoteihin tapahtuu toimintavuodeksi kerrallaan. Lasten päivähoitolautakunnan päätöksen mukaan ilmoittautumispäivät syksyllä alkavaa toimintakautta varten olivat 6.–7. 5. ja jälki-ilmoittautuminen 15. 8.

*Ilmoittau-
tuminen
päivä-
hoitoon*

Päivähoitopalveluiden riittämättömyyden vuoksi jouduttiin lapsia hoitoon otettaessa suorittamaan valintaa. Sosiaalihuollituksen yleiskirjeen ohjeiden mukaisesti palvelut on ensisijaisesti pyrittävä tarjoamaan niille lapsiryhmille, jotka eniten tarvitsevat hoidollista ja kasvatuksellista tukea. Lisäksi päivähoitopalvelut on järjestettävä siten, että eri ikäluokkien tarpeet tulevat tasapuolisesti huomioituksi.

Lasten päiväkoteihin pyrki 1. 10. mennessä toimintavuodeksi 1973—1974 yht. 12 279 lasta, joista voitiin sijoittaa 9 374. Taulusta 1 B sivu 219 selviävät päiväkodeista hoitopaikkaa hakeneet lapset ja näiden sijoittuminen alueittain syksyllä 1974. Sivulla 224 olevassa taulussa 6 esitetään eräitä lasten hoitoon ottamisen syitä.

Tavoitteet Lasten päiväkotitoiminnan tarkoituksena on tukea kodin hoito- ja kasvatustyötä yhteistoiminnassa vanhempien kanssa. Päiväkotien toiminnan tavoitteena on luoda suotuisat olosuhteet lapsen kokonaiskehitykselle fyysisen, motorisen, kielellisen ja sosiaalisen kehityksen osalta sekä edistää oppimisvalmiuksia. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lapsen yksilöllinen kehitystaso ja virettä.

Toimintamuodot Ohjelmaan kuului sekä yksilöllistä että ryhmässä tapahtuvaa luovaa toimintaa, musiikki-, liikunta- ja rytmikasvatusta. Tietopuoliseen kehitykseen pyrittiin vaikuttamaan käsittelemällä eri aiheita havainnollistaan niitä esim. kuvamateriaalin, keskustelujen, filmien, retkien ym. avulla.

Alle kouluikäisten päivähoito Alle kouluikäisten lasten päiväkodit on tarkoitettu 1/2—6-vuotiaille lapsille. Päiväkotia Haavikossa hoidetaan kuitenkin lapsia 3 kuukauden iästä alkaen. Päiväkodeissa on sekä koko- että puolipäivätoimintaa. Puolipäiväryhmät toimivat 4 tuntia päivässä joko aamu- tai iltapäivällä. Kokopäiväryhmissä olevat lapset pyritään hoitamaan päiväkodissa vanhempien työajat huomioonottaen. Ensimmäiset lapset tulevat päiväkoteihin klo 6.30 ja viimeiset lähtevät klo 17. Viidessä päiväkodissa kokeiltiin kertomusvuonna pidennettyä aukioloaikaa klo 19.00 asti. Lain mukaan hoitoaika päiväkodissa ei saisi ylittää 10 tuntia vuorokaudessa.

Lapset pyrittiin päiväkodeissa jakamaan päivähoitoasetuksen mukaisiin ryhmiin seuraavasti:

kokopäiväryhmä	
alle 1-vuotiaita enintään	6
1—2-vuotiaita enintään	12
yli 3-vuotiaita enintään	20
puolipäiväryhmä enintään	25

Osassa ennen päivähoitolakia toimineista päiväkodeista käytettiin kertomusvuonna vanhaa ryhmäjakoja, jonka mukaan kokopäiväryhmissä saa olla alle 1-vuotiaita 8, 1-vuotiaita 10, 2-vuotiaita 12 ja yli 3-vuotiaita 25.

Koululaisten päiväkodit Koululaisten päiväkodit on tarkoitettu pääasiassa 7—10-vuotiaille koululaisille vapaa-ajan kodiksi ennen tai jälkeen kouluajan. Näissä päiväkodeissa toimi kertomusvuonna olosuhteista riippuen yksi tai kaksi vuoroa joko vain iltapäivävuorona tai ilta- ja aamupäivävuorona. Aukioloajat olivat klo 7.00—17.00.

Lasten toimintaan sisältyi vapaata luovaa toimintaa, liikuntaa ja ulkoilua. Päiväkodin tiloihin järjestettiin rauhallisia soppia läksyjä ja muiden kirjojen lukemista sekä muuta rauhallista ja keskittymistä vaativaa työskentelyä varten.

Yhteistyö vanhempien kanssa Lasten kasvatuksessa on kodin ja lasten päiväkodin yhteistyö välttämätöntä. Lisäksi on tärkeää, että vanhemmat tuntevat päiväkodin toimintaa. Tämän edistämiseksi järjestettiin päiväkodeissa:

Päiväkodeissa:

- vanhempien iltoja, joissa annettiin tietoja päiväkodin kasvatustavoitteista ja tutustuttiin päiväkotiin ja sen henkilökuntaan
- ”avoimien ovien päivä”, jolloin vanhemmilla oli tilaisuus tutustua päiväkodin toimintaan
- vastaanottoaikoja, jolloin vanhemmat keskustelivat kahden kesken opettajan tai/ja johtajan kanssa
- , lapsille ja vanhemmille yhteisiä retkiä ja juhlia.

Lisäksi opettajat suorittivat kotikäyntejä vanhempien kutsusta.

Kuluneena vuonna kävi runsaasti kotimaisia ja ulkomaisia vieraita ja vierailuryhmiä tutustumassa lasten päiväkoteihin.

Eräitten oppilaitosten opiskelijat (yht. 503) suorittivat kurssiinsa kuuluvia lyhyehköjä harjoittelujaksoja lasten päiväkodeissa.

Erityis- ja kokeilutoiminta

Tunne-elämältään poikkeaville lapsille oli kertomusvuonna erityistoimintaa kahdessa päiväkodissa (Vanamo, Tapaninvainio, 33 paikkaa). Lapset sijoitettiin näihin päiväkoteihin kasvatuseuvolan kautta perusteellisen lastenpsykiatrisen tutkimuksen jälkeen. Päiväkodit olivat jatkuvassa yhteistyössä kasvatuseuvolan kanssa. Viikottain järjestettiin tapausneuvotteluja, joissa päiväkodin henkilökunnan lisäksi olivat läsnä lastenpsykiatri ja lapsen ollessa terapiassa myös hänen hoitoonsa osallistuneet terapeutit. Päiväkodeissa on pienet lapsiryhmät opettajaa kohden, jotta opettaja saisi henkilökohtaisen kontaktin jokaiseen lapseen. Opettajat ovat saaneet erityislastentarhanopettajan koulutuksen.

*Erityis-
päivä-
kodit*

Kuulovammaisille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kolme (Hakaniemi, Puotila, Vironniemi, 39 paikkaa). Kuulovammaisten erityisopetukseen sisältyi mm. äänenkäytön ja artikulaation alkeet, kuulon harjoittaminen, vibraatioastin kehittäminen ja hyväksikäyttö erikoisesti musiikin ja rytmiharjoitusten avulla, puhekieli, sen ymmärtäminen ja tuottaminen sekä erilaisten käsitteiden hallinnan lisääminen.

Opetus tapahtui leikin muodossa tätä tarkoitusta varten hankitun materiaalin avulla yksilöllisesti tai pienissä ryhmissä. Vanhempien ohjaukseen sekä yhteistyöhön heidän kanssaan pyrittiin jokaisesta opetushetkestä annetun selostuksen ja kotiopetusohjeiden lisäksi kotikäyntien ja päiväkodeissa pidettyjen informaatiotilaisuuksien avulla.

Kuulovammaisten lasten ohjauksesta huolehtivat erityiskoulutuksen saaneet opettajat.

Päiväkodit saivat konsultaatioapua psykologilta, päiväkotien lääkäriltä sekä kuulonhuoltoliitosta.

Puhehäiriöisille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kaksi (Kallio, Solhällä, 24 paikkaa). Lapset tulivat näihin ryhmiin lääkäreiden suosituksesta. Usea lapsi oli monivammainen ja tehtyjen diagnoosien mukaan lapsilla esiintyi erilaisia aivovaurioita, kuulovammoja, myöhästynyttä puheenkehitystä sekä erilaisia äännevirheitä.

Puhehäiriölapset osallistuivat normaaliryhmissä kaikkeen toimintaan. Tämän lisäksi heille järjestettiin terapeutista erityisohjausta. Erityisopetukseen kuului olennaisesti konsultointi eri asiantuntijoiden kanssa. Säännöllisimmät yhteydet olivat foniatriin sekä kasvatuseuvolaan. Vanhempien informointi ja tukeminen kuului myös kiinteästi työhön.

Kertomusvuoden kuluessa lasten päiväkotien puhehäiriöpoliklinikan puheenopettajat tutkivat yht. 3 719 6-vuotiasta ja 346 sitä nuorempaa lasta. Tarkastuskäyntejä tehtiin päiväkoteihin 111 kertaa.

Tutkituista 6-vuotiaista todettiin puhehäiriöisiksi 1 107 lasta (30 %). Heistä oli tyttöjä 452 (41 %)

ja poikia 655 (59 %).

Puheterapiaa sai yht. 453 lasta, joista 330 kävi opetuksessa puheen opettajien vastaanotolla ja 123 sai hoitoa omassa päiväkodissään. Hoitokertoja oli yht. 3 852.

Puheopetusta antoivat kolme puheterapeuttia, yksi Helsingin yliopiston fonetiikan opiskelija, konsultoiva foniatri sekä konsultoiva psykiatri.

Oppivelvollisuudesta vuodeksi lykkäystä saaneille lapsille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kertomusvuoden aikana kahdessa koululaisten päiväkodissa. (Kotivara, Väinölä, 30 paikkaa). Lisäksi joitain lapsia sijoitettiin päiväkotien puolipäiväosastoille. Pienryhmissä tapahtuva toiminta sisälsi runsaasti kouluvalmiuteen tähtääviä harjoituksia.

Esikoulu- kokeilu

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti suoritettiin kertomusvuonna varsinaista esikoulukokeilua lasten päiväkotit Munkkivuoressa sekä soveltavaa esikoulukokeilua kahdeksassa päiväkodissa. Kokeilutoiminta ei aiheuttanut muutoksia päiväkottiin ottamisen valintaperusteisiin eikä laitosten toiminnan järjestelyihin.

Kokeiluun osallistui päiväkodeissa yksitoista 6-vuotiaiden lasten ryhmää sekä kaksi koululaisten päiväkodeissa toimivaa oppivelvollisuudesta vuodeksi lykkäystä saaneiden lasten ryhmää, yht. 272 lasta.

Opetussuunnitelmana kokeilutoiminnassa käytettiin valtion esikoulukomitean keväällä 1972 hyväksymää esikoulun kokeiluopetussuunnitelmaa.

P ä i v ä k o t i e n a u k i o l o a i k a

Pidennettyä aukioloaikaa (klo 6.30–19.00) kokeiltiin 16. 4.–31. 5. lasten päiväkodeissa Jakomäki, Lapinmäki, Meritähti, Siltämäki ja Tahvonlahti. Näissä päiväkodeissa sai kertomusvuonna 29 lasta hoidon klo 17 jälkeen.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot

Valvonta

Lasten päivähoitolain mukaan yksityisten päiväkotien, leikkikoulujen ja kerhojen valvonta kuuluu lasten päivähoitolautakunnalle.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot voidaan jakaa neljään ryhmään:

- kunnallisiin verrattavat yksityiset päiväkodit, jotka ovat luovuttaneet lasten valintaoikeuden lasten päivähoitolautakunnalle ja jotka noudattavat samoja perusteita hoitokorvausten perinnästä kuin kunnalliset päiväkodit sekä saavat korotettua valtionosuutta (35 %)
- muut valtionosuutta (30 %) saavat yksityiset päiväkodit
- muut yksityiset päiväkodit
- yksityiset osapäiväisestä tai osaviikkoisesta leikkikoulut ja kerhot.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot ja niiden hoitopaikat 31. 12. 1974.

päiväkodit	lukumäärä	hoitopaikkoja		
		kokopäivä	puolipäivä	yht.
-- kunnallisiin verrattavat	16	521	12	533
– muut valtionosuutta saavat	18	404	355	759,
- muut yksityiset	42	1 040	140	1 180
leikkikoulut, kerhot	106		hoidossa lapsia	4 141

Edelliseen vuoteen verrattuna valtionosuutta saavien yksityisten päiväkotien lukumäärä väheni kahdella ja muiden yksityisten päiväkotien lukumäärä lisääntyi kahdella. Vuoden aikana aloitti toimintansa 9 uutta leikkikoulua tai kerhoa.

Taulussa 7, sivu 224 esitetään luettelo kunnallisiin verrattavista yksityisistä päiväkodeista ja niiden hoitopaikoista 31. 12. 74.

Kunnallisiin verrattavissa yksityisissä päiväkodeissa oli vuoden lopussa kirjoissa 520 lasta, joista oli alle vuoden ikäisiä 7.7 %, 1—2-vuotiaita 46.7 % ja 3—6-vuotiaita 45.6 %.

Kunnallisiin verrattavien yksityisten päiväkotien toiminta ja läsnäolopäivät selviävät taulusta 8, sivu 225.

Päiväkodit toimivat kertomusvuonna keskimäärin 227 päivää. Lapset olivat päiväkodeissa keskimäärin 179 päivänä.

Kertomusvuonna kaupunki avusti 23 yhdistyksen tai säätiön ylläpitämää yksityistä päiväkotia. Taulusta 9, sivu 225 ilmenevät kaupungin avustamat yksityiset päiväkodit ja niiden kertomusvuonna saamat avustukset.

Päiväkotien lääkäri suoritti 38 ja terveydenhoitajat 56 tarkastuskäyntiä yksityisiin päiväkoteihin ja päiväkerhoihin.

Terveyslautakunta hyväksyi 22 uutta päiväkotihuoneistoa ja terveysinsinööri kävi kahdessa päiväkodissa.

Yksityisten päiväkotien astioista otettiin 97 hygienianäytettä (35 näytteessä oli bakteereja yli sallitun määrän).

Perhepäivähoito

Ohjattu perhepäivähoito

Kertomusvuoden aikana aloitettiin aikaisemman kokeilupohjaisen (ks. vuoden 1973 toimintakertomus sivut 26—28) toiminnan perusteella kaupungin järjestämä ohjattu perhepäivähoito. Tarkoituksena oli pyrkiä luomaan ohjatusta perhepäivähoitotoiminnasta kaupungin päiväkotiverkostoa täydentävä ja alueelliseen paikkatarpeeseen kytkeytyvä palvelujärjestelmä.

*Toiminnan
aloittaminen*

Lasten päivähoitolautakunta päätti 17. 1. ohjatun perhepäivähoidon aloittamisesta ja khlta määrärahan anomisesta toimintaa varten ajalle 1. 2.—30. 6.

Suunnitelman täytäntöönpaneminen viivästyi kuitenkin, kun sosiaalihallitus vahvisti päivähoitosuunnitelman vasta 20. 6. siten, että 31. 12. mennessä saatiin perustaa 200 ohjattua perhepäivähoitopaikkaa. Tämän perusteella lautakunta katsoi tarkoituksenmukaiseksi aloittaa ohjattu perhepäivähoito palkkaamalla 80—100 perhepäivähoitajaa ajaksi 1. 11.—31. 12.

Perhepäivähoitajien valinnan suoritti lasten päivähoitotoimiston päällikkö kuultuaan asiantuntijoina perhepäivähoidon henkilökuntaa.

*Hoitajien
ja lasten
valitseminen*

Lasten valinnan perhepäivähoitokoteihin suoritti lasten päivähoitolautakunta perhepäivähoidon tarkastajan ja perhepäivähoidon ohjaajien esityksestä.

Lasten sijoituksessa otettiin huomioon kkn päätös, jonka mukaan valvottuun perhepäivähoitoon lastensuojelullisista syistä sijoitetut lapset olisi pyrittävä sijoittamaan ohjattuun perhepäivähoitoon. Valinnassa otettiin huomioon myös ne lapset, jotka perhepäivähoidon aluetoimistojen tai päiväkotien tiedon mukaan jonottivat hoitopaikkaa. Etusija annettiin sosiaalisista ja kasvatuksellisista syis-

tä päivähoitoa tarvitseville.

Perhepäivähoitopaikat

Marras- ja joulukuun aikana palkattiin yhteensä 98 perhepäivähoitajaa ja perustettiin 150 ohjattua perhepäivähoitopaikkaa. Yhden perhepäivähoitajan hoitoon tuli 1–2 lasta. Ilta- ja yöhoitoa antoi 11 kotia.

	lapsia	%		lapsia	%
alle 1-vuotiaita	24	16.0	5-vuotiaita	23	15.3
1-vuotiaita	21	14.0	6-vuotiaita	5	3.3
2-vuotiaita	35	23.4	7-vuotiaita	5	3.3
3-vuotiaita	16	10.7			
4-vuotiaita	21	14.0			
				150	100.0

Lasten läsnäolopäiviä oli marras- ja joulukuun aikana yhteensä 3 226. Poissaolopäiviä oli 504, joista sairauspäiviä 144 (30 %).

Yksityinen perhepäivähoito

Yksityisiä kaupungin valvomia perhepäivähoitokoteja oli kertomusvuoden lopussa 2 531. Näistä antoi ilta- ja yöhoitoa 22 kotia.

Perhepäivähoitokodeissa hoidettiin 31. 12. 4 135 lasta, joiden ikäjakauma oli seuraava:

	lapsia	%		lapsia	%
alle 1-vuotiaita	392	9.5	5-vuotiaita	472	11.4
1-vuotiaita	693	16.8	6-vuotiaita	407	9.8
2-vuotiaita	732	17.7	7-vuotiaita	172	4.2
3-vuotiaita	703	17.0			
4-vuotiaita	564	13.6			
			yhteensä	4 135	100.0

Hoitopaikkaa odotti vuoden lopussa 488 lasta.

Leikkikentät

Kaupungin leikkikentät

Kaupungin leikkikenttätöiminnan tarkoituksena on järjestää ja kehittää lasten ulkoilu- ja leikkikenttätöimintaa kaupungin alueella.

Lapsille ja nuorille pyritään järjestämään mahdollisuus vapaavalintaisiin leikkeihin, johdettuun ryhmätöimintaan ja urheiluun valvotuilla leikkialueilla.

Kertomusvuonna oli neljä vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille ja nuorille tarkoitettua leikkikenttätöimintaa 12 kesä- ja 25 kokovuotisella leikkikentällä. Uusi kokovuotinen leikkikenttä aloitti toimintansa Yliskylässä Kiiltomatopolun ja Ilomäentien risteyksessä.

Kesäleikkikenttien toiminta-aika 6. 6.–15. 8. ajoittui koulujen kesäloman ajaksi. Kentät olivat avoinna muina arkipäivinä paitsi lauantaina klo 9–15.

Ohjelmaan kuuluivat vapaat ja ohjatut leikit, retkeilyt ja uintimatkat.

Lasten keskimääräinen lukumäärä puolen päivän aikaan laskettuna oli korkeimmillaan kesäkentillä yli 70 ja kaikilla kesäkentillä keskimäärin 44. (ks. taulu 10, sivu 226).

Kokovuotisten leikkikenttien aukioloaika oli 1. 1.–31. 5. maanantaina klo 10–16, lauantaina klo 9–15 ja muina viikonpäivinä klo 9–18. Kentillä siirryttiin 1. 6. alkaen viisipäiväiseen toimintaviikkoon, aukioloajan ollessa klo 9–18. Toimintapäiviä oli kertomusvuonna 271.

Kokovuotisilla kentillä oli kesäkuukausina puolen päivän aikaan keskimäärin 90 lasta ja vilkkaimmilla kentillä keskim. lähes 200 (ks. taulu 10, s. 226).

Kertomusvuoden aikana kokovuotisille leikkikentille tehtiin keskimäärin 5 517 käyntiä päivässä. Taulusta 11, sivu 227 selviää, että vilkkaimmille kentille tehtiin päivittäin n. 500 käyntiä keskimääräisen käyntimäärän ollessa 226 kenttää kohti.

Leikkikentillä käyneistä lapsista oli 4–11-vuotiaita n. 60 %, alle 4-vuotiaita n. 20 % ja yli 12-vuotiaita n. 20 %.

Kesäkuukausina, yht. 44 päivänä jaettiin sekä kokovuotisilla että kesäleikkikentillä lapsille kerran päivässä *ilmainen lämmin ateria*, yhteensä 108 036 ruoka-annosta. Ruokailijoita oli kokovuotisilla kentillä keskimäärin 80 ja kesäkentillä keskimäärin 37 päivässä.

Leikkikentillä sattui kertomusvuonna 854 *tapaturmaa*, joista hoitoon vietiin 42 lasta. Suurin osa tapaturmista oli pieniä naarmuja ja ruhjevammoja, jotka tarvitsivat hoidoksi vain kentällä annetun ensiavun. Hoitoon viedystä 42 lapsesta kahdeksalla oli luunmurtuma ja kahdella aivotärähdyks. (ks. taulu 14, sivu 230).

Leikkikenttien telineissä sattui yhteensä 175 tapaturmaa. 25 tapaturmaa sattui keinussa, 24 rattaiden kanssa, 22 liukumäessä ja 20 kiipeilytelineissä.

Päiväkotien lääkäri ja terveydentarkastajat suorittivat leikkikentille 10 tarkastuskäyntiä.

Terveydellisten tutkimusten laboratorio otti näytteitä 16 leikkikentän kahlualtaan vedestä, neljän leikkikentän hiekkalaatikosta sekä yhden kesäleikkikentän juomavedestä.

Yksityiset puistotädit

Yksityisinä toimivia ja lasten päivähoitotoimiston valvomia pienten lasten ulkoiluttajia ns. »puistotäitejä» oli noin 75. Puistotätien kysyntä oli etenkin uusilla asutusalueilla vilkasta, mutta työntekijöiden saanti oli vaikeaa.

Puistotätien tavallisin päivittäinen toiminta-aika oli kertomusvuonna 9.00–11.30 ja klo 14.30–16.30.

Päivähoitotoimintaa tukevat toiminnot

Terveystarkastus

Päiväkotien lääkäri toimi kertomusvuonna lääket.lis. Soili Ilmonen ja terveydenhoitajina Mirja Heijari (27. 2. saakka) ja Eira Salminen.

Jokaisen päivähoitopaikan saaneen lapsen oli esitettävä lastenneuvolan tai yksityislääkärin antama terveystodistus toimikauden alussa.

*Lasten
terveyden-
hoito*

Lastenneuvoloiden lääkärit pitivät päiväkotilapsille yhteensä 229 vastaanottoa ja tarkastivat näistä 3 050 lasta.

Päiväkotien lääkäri huolehti erityispäiväkotien lasten terveystarkastuksista sekä lisäksi hoiti poikkeuksellisesti muutamiin muiden päiväkotien lasten terveystarkastukset pitäen yht. 21 vastaanottoa. Lisätutkimuksiin lähetettiin 83 lasta sekä ns. erityislapsiksi todettiin 142 lasta.

Päiväkotien lasten hammashoidosta huolehti hammashuolto-osasto kansanterveyslain toimintaperiaatteiden mukaan.

Yleinen kasvatusneuvola ja Itäinen kasvatusneuvola antoivat konsultti- tai hoitoapua päiväkodeissa olevien emotionaalisesti häiriintyneiden lasten ongelmissa.

Lasten sairaudet ja tapaturmat

Kertomusvuonna oli Helsingin kaupungin päiväkodeissa 31 916 sairastapausta. Eniten esiintyi tavallista nuhakuumetta (18 133 tapausta).

Vuoden alussa oli Helsingissä liikkeellä tuhkarokkoepidemia ja sitä esiintyi päiväkodeissakin tavallista enemmän, yht. 3 770 tapausta. Päiväkoti Onnelassa oli marraskuussa sitkeää tulirokkoepidemia. Laitosta ei kuitenkaan jouduttu sulkemaan epidemian takia. Märkäistä aivokalvontulehdusta oli päivähoitolaisten joukossa kaksi tapausta joulukuussa (ks. taulu 12, sivu 228).

Päiväkotien lääkäri ja terveydenhoitajat tarkastivat sairauden takia 559 lasta. Epidemian tähden lapsista otettiin 91 ulostusnäytettä ja 10 hinkuyskänäytettä.

Lasten päiväkodeissa sattui vuoden aikana yht. 494 tapaturmaa. Näistä 60 % oli pieniä tapaturmia, jotka vaativat hoidokseen vain pienen ensiaputoimenpiteen päiväkodissa. 200 tapausta vietiin hoitoon sairaalan poliklinikalle. Näistäkin suurin osa oli pieniä vammoja, kuten pieniä, kuitenkin ompelua vaativia haavoja. 18 lapsella oli luunmurtuma ja 11 lapsella aivotärähdykset. Hammastapaturmia oli 4 (ks. taulu 13, sivu 229).

Tapaturmiin osallisena oli 75:ssä tapauksessa leikkiväline tai leikkiin tarkoitettu teline. Keinussa sattui 18, liukumäessä 13 ja kiipeilytelineissä 12 tapaturmaa. Pulkat ja potkukelkat aiheuttivat yhteensä 19 tapaturmaa.

Henkilökunnan terveydenhoito

Päiväkotien lääkäri on suorittanut tulotarkastukset päiväkotien keittiöhenkilökunnalle, harjoittelijoille tilapäisessä työsuhteessa olevalle henkilökunnalle sekä viransijaisille opettajien viransijaisia lukuunottamatta. 57 vastaanotolla on tulotarkastuksessa käynyt 443 henkilöä. Lisäksi päiväkotien lääkärin tarkastuksessa on ollut poikkeustapauksissa muuta henkilökuntaa, yht. 55 henkeä. 69 henkilöä on lähetetty lisätutkimuksiin.

Terveydenhoitajien tarkastuksessa on käynyt 73 henkilöä. Tulotarkastusten ja epidemiatilanteiden yhteydessä henkilökunnalta on otettu nielu- ja ulostusnäytteitä.

Terveydellisten olosuhteiden valvonta

Päiväkotien lääkäri suoritti 95 ja terveydenhoitajat 97 tarkastuskäyntiä päiväkoteihin.

Terveydellisten tutkimusten laboratorio otti näytteitä ruokailuvälineistä 93 kertaa (32 näytteessä oli bakteereja yli sallitun määrän). Yhden päiväkodin hiekkalaatikosta tehtiin tutkimuksia heinä-, elo- ja syyskuussa.

Terveysinsinööri kävi päiväkotien lääkärin pyynnöstä tarkastuskäynnillä neljä kertaa.

Muuta toimintaa

WHO:n polioutkimusta varten on terveydenhoitovirasto 9. 8. 1972 alkaen käynyt ottamassa päiväkotien 0–2-vuotiaiden osastoilta viikottain ulostusnäytteitä. Tutkimus loppuu tammikuussa 1975.

Terveydenhoitoviraston ja päivähoitotoimiston yhteisellä työryhmällä on valmistumassa terveyskasvatusohjelma puhtaudesta.

R u o k a h u o l t o

Päiväkotiruokailun tavoitteena oli lasten yksilölliset ravintovaatimukset täyttävän, terveellisen, lasten maku- ja ruokailutottumuksia kehittävän ruoan tarjoaminen. Ruokahuolto pohjautui yhtenäisen, kuuden viikon pituisen, kiertävän ruokalistan mukaan valmistettuihin aterioihin. Ruokalistat laadittiin erikseen alle 1-vuotiaille, 1–6-vuotiaille ja koululaisten päiväkodeille sekä erikseen talvi- ja kesätoimintakaudeksi. Erikoisruokavaliota tarvitseville lapsille laadittiin omat sovellutukset päiväkodin ruokalistaista.

Ateriat

Päiväkodeissa olevat lapset söivät 1–3 ateriaa päivittäin 3–3.5 tunnin välein. Kokopäiväryhmissä

olevat lapset saivat 2/3 ja puolipäiväryhmissä olevat 1/3 päivän ravinnon tarpeestaan päiväkodissa ollessaan.

*päivä-
kodeissa*

Ruoanvalmistus tapahtui päiväkodeissa lukuunottamatta muutamia päiväkoteja, joihin heikkojen ruoanvalmistusolosuhteiden vuoksi tuotiin lounaan pääruoka elintarvikekeskuksesta.

*Ruuan
valmistus
ja han-
kinnat*

Päiväkodissa tapahtuvasta ruoanvalmistuksesta johtuen ruoka oli korkealuokkaista ja toiminta voitiin sopeuttaa päiväkodin olosuhteisiin.

Elintarvikehankinnat suoritettiin keskitetysti hankintakeskuksen nimeämistä hankintapaikoista.

Päiväkodin keittiössä on 1–2 työntekijää, jotka huolehtivat ruoanvalmistuksesta ja siihen liittyvistä tehtävistä yhtenäisten ohjeiden mukaan.

Talous

Tulot ja menot

Menot ja tulot jakautuivat eri toimintamuotojen kesken seuraavasti:

	Menot kmk	%	Tulot kmk	%
Lasten päivähoitolautakunta ja hallinto	1 944	3.7	28	0.16
Lasten päiväkodit	44 686	84.1	17 061	99.71
Perhepäivähoito	948	1.8	4	0.02
Lasten leikkikenttätoiminta	2 545	4.8	19	0.11
Avustukset	1 489	2.8	—	
Käyttövarat	1 486	2.8	—	
Yhteensä	53 098	100.0	17 112	100.0

Vuoteen 1973 verrattuna menot olivat lisääntyneet 23.8 % ja tulot 57.9 %. Tulojen osuus menoista oli lisääntynyt 25.3 %:sta 32.2 %:iin. Menojen prosentuaalinen lisäys vuoteen 1973 verrattuna oli suurinta lasten päivähoitolautakunnan ja hallinnon kohdalla ja pienintä avustusten ja käyttövarojen määrän kohdalla. Lasten päiväkotien ja leikkikenttätoiminnan menot kasvoivat runsaalla 20 %:lla.

Lasten päivähoidosta perittävät korvaukset

Lasten päivähoidosta (kaupungin päiväkodit, ohjattu perhepäivähoito, kunnallisiin verrattavat yksityiset päiväkodit) perittävät korvaukset olivat kertomusvuoden aikana kokopäivähoidosta 0 mk, 2 mk, 4 mk ja 6 mk ja puolipäivähoidosta 0 mk, 1 mk, 2 mk tai 3 mk hoitopäivältä huoltajan maksukyvyistä riipuen.

Huoltajan maksukykyä määriteltäessä perheen kuukauden bruttotulot laskettiin yhteen, tästä vähennettiin asumiskustannukset sekä opintolainan korot yhtä kuukautta kohden ja jäännös jaettiin perheen jäsenten lukumäärällä.

Maksuluokkien tuloajat olivat seuraavat:

Tulot perheenjäsentä kohden mk/kk

Maksu- luokka	2-henki- nen perhe	3-henki- nen perhe	4-henki- nen perhe	5 tai useam- pi jäseninen perhe	koko- päivä- maksu	puoli- päivä- maksu
IV	-330	-300	-270	-240	0	0
III	331-440	301-370	271-340	241-310	2,-	1,-
II	401-500	371-480	341-450	311-420	4,-	2,-
I	501-	481-	451-	421-	6,-	3,-

Lastentarhain tarkastaja oli oikeutettu alentamaan maksua yhdellä tai useammalla maksuluokalla sellaisille lasten huoltajille, jotka anoivat maksun alentamista taloudellisen asemansa tilapäisen heikentymisen vuoksi ja esittivät tästä luotettavan selvityksen.

Kertomusvuonna lasten päiväkodeissa hoidetut lapset (tilanne lokakuussa) jakautuivat eri hoito-
maksuluokkiin seuraavasti:

hoito- maksu mk/pv	kokopäivä		puolipäivä ¹⁾			kaikki	
	lapsia		lapsia			lapsia	
	lukumäärä	%	hoito- maksu mk/pv	lukumäärä	%	hoito- maksu luokka	lukumäärä %
0	733	15.7	0	366	7.9	IV	1 099 11.8
2	448	9.6	1	284	6.1	III	732 7.9
4	824	17.7	2	562	12.1	II	1 386 14.9
6	2 650	57.0	3	3 430	73.9	I	6 080 65.4
yht.	4 655	100.0	yht.	4 642	100.0	yht.	9 297 100.0

Taulukosta havaitaan, että suurin osa sijoittuu korkeimpaan maksuluokkaan. Sosiaalhallitus tarkis-
ti korvausperusteita ja lisäsi maksuluokkia kahdella vuoden 1975 alusta alkaen (lautakunta merkitsi
tiedoksi 31. 10. 686 §).

¹⁾ myös koululaisten päiväkodit.